

Spoštovane veteranke in veterani Zveze veteranov vojne za Slovenijo in Zveze policijskih veteranskih društev Sever, gospe in gospodje, tovarišice in tovariši, spoštovani gostje, spoštovani praporščaki, lepo in z velikim spoštovanjem vas pozdravljam, na današnji slovesnosti ob Dnevu veteranov vojne za Slovenijo 1991 na Geometričnem središču Slovenije na Slivni pri Vačah in vam čestitam ob vašem – našem prazniku, ki smo si ga izbrali kot 17. maj.

Razlog, da sem danes slavnostni govornik je v tem, da nam je načelnik General štaba slovenske vojske, general major Alan Geder, ki je pred tem že potrdil, da bo slavnosti govornik, sporočil sledeče: »Po premisleku sem se odločil, da kot načelnik Generalštaba SV ne bom aktivno sodeloval na dogodkih izven SV, ki bodo izvedeni v času aktivne volilne kampanje, ker bi lahko bila moja aktivna udeležba v vlogi načelnika Generalštaba SV tudi predmet predvolilnih razprav«. Spoštovani načelnik, če ste se tako odločili, tudi prav.

Letos je zelo pomembno leto za veterane Zveze vojnih veteranov Slovenije, ki bodo v septembru praznovali 50. obletnico obstoja Teritorialne obrambe. Ob to se nekateri že javno spotikajo, nekateri pa so zaradi tega zaskrbljeni in ne želijo, da bi se veliko govorilo o 50. obletnici ustanovitve TO, v času volilne kampanje. Igor Bavčar je v prispevku »Zgodovina ponavljajcev ne spusti skozi« objavljenega v Sobotni prilogi Dela zapisal več netočnosti o teritorialni obrambi, ustanavljanju MSNZ, pomenu akcije Sever in vlogi slovenske milice od leta 1989 do osamosvojitve Slovenije v letu 1991.

Avtor si dovoli v prispevku več žalitev za pripadnike TO, ko navaja, da ne drži, da bi bivšim pripadnikom TO šlo za samostojnost Slovenije, da so bili vsi obvezniki vpoklicani za obrambo Slovenije usposabljeni v jugoslovanski vojski itd. Nasprotno usposabljali so se v TO na slovenskih tleh, v slovenskem jeziku in za obrambo Slovenije. Tudi borili so se za Slovenijo. Naj ob tem veterani vojne za Slovenijo 1991 ponovno povemo, da se nismo borili za DEMOS in ne za partijo, takratno in poznejše, ki so razprodale Slovenijo in dovolile, da se je tajkunizacija razširila. To bomo takratni teritorialci in miličniki vedno znova poudarjali predvsem tistim, ki so o skritih ciljih osamosvojitve vedeli več ali imeli večja pričakovanja, tudi glede osebnih koristi.

Tako kot nekateri očitajo komunistom in partizanom, da so se v drugi svetovni vojni borili samo za oblast, lahko danes tudi novim strankam in Demosu v letu 1990 očitamo, da so se borili samo za oblast in ne za boljši jutri vsem Slovencem, za kar smo se borili teritorialci, miličniki in zavedni Slovenci.

Mnogi v zadnjem času vse bolj glasno oporekajo vsemu, kar se je dogajalo pred 15. majem 1990. Takrat so mnogi, ki so bili po svojih dejanjih izjemno zvesti komunisti, čez noč postali vzorni demokrati in madež članstva v zvezi komunistov se jim je čudežno izbrisal, mogoče s pomočjo rimokatoliške cerkve. Temu bi dr. Mencinger rekel ex-post antikomunisti, ljudje, ki trdijo, da jih je komunistični režim preganjal, v resnici pa so bili člani in včasih tudi najbolj zagrizeni sekretarji raznih organizacij zveze komunistov. Drugi pa smo ostali kontinuiteta komunistov, tudi takratni miličniki, ker smo delali po »režimskih predpisih«.

Moram pa reči, da je nova demokratična oblast dopustila, da smo policisti še kar naprej vse do leta 1998 delali po »režimskem Zakonu o notranjih zadevah iz leta 1980«. Nova demokratična oblast, poudarjam demokratična oblast, je spreminjala Zakon o notranjih zadevah samo toliko, da je lahko izvajala lustracijo in prisilno upokojevala njim nevšečne oziroma »režimske policiste« in druge delavce organov za notranje zadeve. Tega pred 15. majem 1990 vodstvo« Republiškega sekretariata za notranje zadeve in Uprave milice ni počelo, to vam zagotavljam, ker sem bil v slovenski milici odgovoren med drugim tudi za kadrovske zadeve.

Spoštovani,

preden nadaljujem, moram poudariti, da takoj po vojni in še kar lep čas, nismo želeli govoriti o vsem tem, sedaj pa govorimo, ker nekateri pretiravajo in zavestno ter lažnivo zavračajo vse, kar je bilo v milici in teritorialni obrambi storjeno dobro za osamosvojitve pred 15. majem 1990.

Ko govorimo o tem 15. maju 1990 in ko na vse pretege in na vse možne načine nekateri vztrajajo, da je bila TO razorožena in da takratni predsednik predsedstva ni nič naredil, moram o tem reči vsaj štiri stvari. **Prvič**, TO je bila takrat le delno razorožena, v Kočevju je bila razorožena ob prisotnosti g. Krkoviča, ki je danes okrog

tega najbolj glasen in po njegovem mnenju najzaslužnejši, da je v zvezi s tem storil vse potrebno, da se je ta proces odvzema orožja ustavil. **Drugič**, kriviti predsednika predsedstva okrog odvzema orožja je smešno, kaj pa naj bi v smislu operativnih ukrepov naredil predsednik predsedstva. **To je bil dolžan storiti takratni notranji minister. Tretjič**, če bi notranji minister namesto, da se je o tem pogovarjal, ne vem s kom, takrat poklical Upravo milice RSNZ, bi milica v dveh do treh urah fizično zavarovala vse lokacije, kjer je bilo hranjeno orožje izven vojašnic, do odločitve politične oblasti.

Vem, da bo odgovor, zdaj lahko govoriš, zakaj pa nisi takrat to predlagal. Ja nisem mogel, ker o tem Uprava milice ni bila obveščena in tudi kasneje se je pred Upravo milice marsikaj skrivalo (delovanje MNSZ, vpad v objekt Gotenica...)! Ja, ko je še delovala milica spomladi leta 1990 pod vodstvom republiškega sekretarja Ertla, je do Uprave milice prišla informacija, da bo JLA zasegla vse evidence vojaških nabožnikov, ki so jih vodili občinski upravni organi za obrambo v Sloveniji. Takrat je milica takoj po informaciji fizično zavarovala prostore teh organov v vseh občinah v Sloveniji in večino evidenc prenesla na takratne postaje milice. In referenti so prihajali na postaje milice in tam opravljali naloge, ki so bile vezane na evidenco vojaških nabožnikov. Nekatero te ukrepe je milica izvedla tudi v sodelovanju s teritorialno obrambo, ki ji sedaj nekateri očitajo, da je bila takrat, pred 15. majem 1990, na strani JLA.

In četrtrič, ministra za notranje in obrambne zadeve Republike Slovenije bi lahko vsem Slovencem pojasnila, zakaj sta se v mesecu avgustu leta 1990 dogovorila z obrambnim in notranjim ministrom Hrvaške, da jim bomo prodali nekaj orožja in opreme. In to je na zahtevo takratnega notranjega ministra, ministrstvo za notranje zadeve realiziralo in Hrvaški v mesecu novembru 1990 prodalo, na enotah milice odvzeto naslednjo orožje in opremo:

- 90 kosov ostrostrelnih pušk M-76 in M-69,
- 80 kosov ročnih metalcev min M-57 in
- 100 neprebojnih jopičev

Če bi dali teh 100 neprebojnih jopičev miličnikom in teritorialcem, ki so v vojni za samostojno Slovenijo izgubili življenje, bi lahko bili danes tukaj in bi tudi oni slavili naš

in njihov praznik. Ker jih danes ni več med nami predlagam, da se jim poklonimo z enominutnim molkom – **slava jim.**

Takšno ravnanje obeh takratnih ministrov je zame pomenilo ravnanje blizu sabotaže, v vsakem primeru pa je bilo to dejanje slabitve obrambne sposobnosti Republike Slovenije. Posledice tega so se izkazale v vojni za Slovenijo naslednjo leto, ko miličniki niso imeli ročnih metalcev min, ki so jih nujno potrebovali pri obstreljevanju JLA z letali. O tem pričajo dokumenti in objavljena knjiga Policija Posavja v osamosvojitvenih procesih.

O pomenu akcije Sever in dejanjih takratnih organov za notranje zadeve za preprečitev »mitinga resnice«, napovedanega za 1. december 1989, obstajajo številni zgodovinski viri. Še tako neroden iskalec resnice lahko najde zvočne, slikovne in pisne vire, avtentična dokumentarna gradiva, ki pričajo o dogodkih in duhu tistega časa. Prav na zbranih in objavljenih avtentičnih gradivih temeljijo ugotovitve zgodovinarjev **o zgodovinskem pomenu akcije Sever** in o njeni umestitvi v okvir uresničevanja »tisočletnih sanj« Slovencev o svoji državi. Verodostojnost in resnicoljubnost pa nista lastnosti (pisanja) Igorja Bavčarja.

Zato moramo takšna in podobna pisanja in razlage posameznikov presojati predvsem skozi prizmo dr. Zdenka Čepiča z Inštituta za novejšo zgodovino, ki v predgovoru knjige Policija Posavja v osamosvojitvenih procesih opredeljuje takšna pisanja kot: »Za zgodovino takšno početje, samo hvaljenje in zanikanje pomena oziroma vloge milice/policije v desetdnevni vojni in celotnem procesu osamosvajanja niti ni produktivno. Je morda za posameznika, za njegov egocentrizem, za zgodovinopisje in za zgodovino pa ne!«

Prepričani smo, da javnost ve in zgodovinski viri to potrjujejo, da smo milica in drugi pripadniki organov za notranje zadeve z akcijo Sever varovali Slovenijo pred spolitiziranimi velikosrbskimi mitingaškimi hordami, ki so hotele zaustaviti demokratične procese v Sloveniji, zrušiti slovensko vodstvo, ustvariti izredne razmere in vsiliti oblast po Miloševićevi meri. Tako pripadniki organov za notranje zadeve kot celotna slovenska javnost smo se tistih decembrskih dni zavedali, da je »varovanje javnega reda in miru« le pravno kritje za akcijo in ne edini cilj, glavni cilj je bil

zavarovati razvoj demokratičnih procesov v Sloveniji. Samo dobre tri tedne po preprečitvi jogurtne revolucije v Sloveniji je Skupščina SRS 27. decembra 1989, sprejela Zakon o političnem združevanju, ki je omogočil ustanovitev strank, 30. decembra pa razpisala prve večstrankarske skupščinske volitve in volitve predsednika in članov Predsedstva SR Slovenije. Ali bi bilo to mogoče, če miličniki ne bi bili pripravljeni varovati Slovenije z vsemi sredstvi v akciji Sever in še nekaterimi ravnanji prej? In slovensko javno mnenje leta 1990 je pokazalo 92,7% podporo državljanek in državljanov akciji Sever.

Zgodovinski viri tudi ne potrjujejo navedb in razlag nekaterih o nastajanju in vlogi manevrske strukture narodne zaščite ter organiziranosti in delovanju takratnih pripadnikov slovenske milice. Takratni organi za notranje zadeve (slovenska milica) so bili organizirani in delovali po Zakonu o notranjih zadevah iz leta 1980, ki je **veljal vse do leta 1998 (!?)**. Milica je imela po tej zakonodaji vzpostavljeno tudi organizacijo za vojne razmere, bila je dobro izurjena in pripravljena na takojšnje delovanje. Njeno delo se ni prav nič spremenilo s tem, ko je nastajala manevrska struktura narodne zaščite. Organi za notranje zadeve namreč niso bili del MSNZ, skupaj z MSNZ pa so bili oborožena sila nove slovenske države.

Zato smo se, se bomo in se moramo odločno zoperstavljati vsem poskusom razvrednotenja in prirejanja zgodovine in povečevanja le nekaterih njim všečnih dogodkov in posameznikov.

Naj v zaključku povem, da sem izjemno zadovoljen, ker Združenje Sever izjemno dobro sodeluje z Zvezo veteranov vojne za Slovenijo, s katero smo v zadnjem obdobju uspeli povrniti nekatere pravice, ki so nam bile vzete z ZUJFom. Žal mi je, da nismo uspeli, da bi sprejeli Spremembe in dopolnitve Zakona o vojnih veteranih. To sta onemogočila koalicijski stranki, ki nista podprla prioriteto obravnavo zakona na kolegiju predsednika Državnega zbora in obstruirala seje, kjer bi lahko bil med drugim obravnavan tudi Zakon o vojnih veteranih.

Tako naperi Stranke modernega centra, ki je zbral ustrezno število podpisov poslancev, da bi naš zakon bil sprejet še v tem sestavu Državnega zbora ni uspel.

Jaz osebno se Stranki modernega centra in Vladi RS in njenemu predsedniku za vse napore in storjeno za vojne veterane 91 in druge, zahvaljujem.

Spoštovane,

veteranke in veterani vojne za Slovenijo 91, društva, odbori, območna, pokrajinska in druga združenja, zahvaljujem se vam za vaš prispevek, da lahko danes rečemo, da smo v obdobju od kar smo se nazadnje tukaj srečali, svoje delo in poslanstvo opravili ne le dobro, temveč tudi vzorno pri tistih aktivnostih, ko nismo bili odvisni od drugih. Zahvaljujem se tudi vsem drugim veteranskim in domoljubnim organizacijam, Ministrstvu za notranje zadeve, Ministrstvu za obrambo, Generalni policijski upravi, Slovenski vojski in vsem drugim, s katerimi smo uspešno sodelovali in delovali.

Želim vam vse dobro in prijetno druženje v geometričnem središču Slovenije, kamor lahko vsako leto s ponosom prihajamo veterani vojne za Slovenijo 91, saj si praznovanje našega praznika na tem mestu zaslužimo, če se spomnimo dogodkov izpred 27 in več let.

Hvala za pozornost!

Vače, 17. 5. 2018

dr. Tomaž Čas, predsednik Združenja Sever